

سامراج دا ڈویلپمینٹ دا سدھانت لٹ مار آتے تشدد
دا سدھانت

آج کل ڈویلپمینٹس دی گل کرنا اک منتر بن گیا
ہے۔ سامراج، ہندوستان دی سرکار آتے غیر-سرکاری سنستھاواں
اس منتر نوں زور شور نال چپدے ہن آتے کیہا جاندا
ہے کہ ڈویلپمینٹس نال ہی لوکاں دے مسئلے حل ہونگے
آتے اس دے نال ہی اوناں دی بھکھ آتے جبر توں مُکتی
ہوویگی۔ سکاٹلینڈ وچ جی-۸ مُلکاں دی ملنی وچ اک بار
فراس گل تے زور دتا گیا سی۔ سامراجی ادارے وشو
بینک، آئیقیامقیافتے آئیقیڈیقیوگیا وی ایہو منتر ہی پڑدے
ہن۔

امریکہ دے پردھان جارج بُش مطابق ڈویلپمینٹس امریکن
ویدیشی نیٹی دا اک مڈھلا تھم ہے آتے امریکہ دی قومی
رکھیا لئی بہت ہی ضروری ہے۔ جارج بُش آتے یوقایش ایڈ
مطابق دوسرے مُلکاں نوں ایڈ جان مدد دینا امریکہ دے
قومی ہت وچ ہے۔ بُش نے ایہ وی کیہا کہ مُلکاں آتے
سماج نوں گھلہ دے کے آتے جمہوریت دا بُنیادی بندوبست
قائم کر کے ڈویلپمینٹس دا دائرا پور وی ودھاؤں دی

لوڑ ہے۔ یوقاینقوۓ آتے ہور غیر سرکاری جتھبندیاں وی ایہو
جھے ٹیچے آتے ڈویلپمینٹ دی گل کردے ہن۔ ہندوستان
دی سرکار وی ایہو اعلان کردی ہے۔ منموہن سنگھ نے نیشنل
ڈویلپمینٹ کونسل دی پردھانگی کردے ہوا اک بار فر
اس ڈویلپمینٹس دا اعلان کیتا ہے۔

اک دلچسپ گل ایہ ہے کہ بٹش آتے بلیار کدے ایہ گل
نہیں کردے کہ امریکہ جاں انگلینڈ نوں وی کسے ڈپلیپمینٹ
دی لوڑ ہے۔ ایہ کیہا جاندا ہے کہ انہاں ساریاں ملکاں
وچ سبہ گجھ ٹھیک ہے آتے ایہ ڈویلپڈ ملک ہن۔ کیہ
ڈویلپمینٹس دی لوڑ تاں اوناں ملکاں وچ ہی ہے جو
کہ بستیاوا دے شکنجوں توں آزاد ہوئے سن آتے ہن سامراج
دے شکنجے وچ پھسے ہوئے ہن؟ ایہ ڈویلپمینٹ دا سدھانت
کیہ ہے؟ ایہ منتر سامراج آتے اوہدے جھولی چک کیوں الاپ
رہے ہن؟

انگریزی دی اوکسپوڈ ڈکشنری مطابق ڈویلپمینٹ دا مطلب
کسے چیز دے ودھن دا اک پڑاں جاں واہے دا مکمل ہونا
ہے۔ ڈویلپ ہو رہیا کوئی ملک اک پچھڑیا ہویا ملک
ہندا ہے جو بہتر آرتھک آتے سماجک حالات قائم کرن دی
کوشش کر رہیا ہندا ہے۔

بُش آتے بلیار مطابق اوناں دے آپنے مُلکاں وِچ ہور
 بہتر آرتھک آتے سماجک رشتے قائم کرن دی کوئی لوڑ جاں
 گجائش نہیں ہے اتھے ہر چیز سمپورن آتے مکمل ہو چُکی
 ہے۔ اوناں دے سدھانت انوسار انہاں مُلکاں وِچ کوئی آرتھک،
 سماجک آتے رُبانی مثلاً نہیں۔ ایہ مسلے تاں ایشیا، افریکہ
 آتے دکھنی امریکہ دے مُلکاں وِچ ہی ہن۔ ایڈنبرگ وِچ
 ہوئی جی-۸ مُلکاں دے لیڈراں دی ملنی وِچ بُش آتے بلیار
 نے افریکہ دی ڈویلپمینٹس لئی خاص اُدم کرن دا اعلان
 کیتا ہے آتے وشو بینک دے پردھان وُلپھوٹز نے وی
 کپھا ہے کہ افریکہ دی ڈویلپمینٹ دا کم وشو بینک
 دی مگھ کاروائی ہوویگی۔

سامراجیاں آتے انہاں دے بھائیونداں لئی ڈویلپمینٹ دا
 منتر بستیاواد دے پُرائے منتر پچھڑے لوکاں نوں سبھیتا وِچ
 لیاؤن دا ہی نواں اوتار ہے۔ بُرجوازی نے یورپ وِچ
 راج تنتر اپنے ہتھ وِچ کر کے ہر چیز آتے ادارے نوں اپنے
 مُنایاں لئی قائم کیتا۔ رجواڑاشاہی دے پُرائے اصول-راجا
 دے دیوی ادھیکار۔ دی تھان تے منڈی دے دیوی ادھیکار
 نوں اپنی تاناشاہی نال تمام سماج دے سر تھپّ دتا۔ لُکے
 ہوئے دیوی ہتھ دی تھان لُکے ہوئے منڈی دے ہتھ نال آرتھک

آتے سیاسی مسئلے حل ہون دی وکالت کیتی۔ سماج دے سارے
 قدرتی آتے منگھی وسیلے بُرجوآزی دے مُنایاں لئی ہی
 ورتے جان لگے۔ اس نوں اوہ اک نوین سبھیتا کہن
 لگ پئے۔ یورپ دے مُلکاں وچ آپنیاں جڑاں مضبوط کر کے آتے
 راج تنتر دا آسرائے کے ہورناں مُلکاں دے قدرتی سادھن
 آتے منگھی سادھن زور نال آئے قبضے وچ کر لئے۔
 بستیاواد دی دلیل سی کہ ایہ مُلک پچھڑے ہوئے ہن آتے
 انہاں نوں سبھیتا دے گھیرے وچ لیاؤن لئی رب نے ایہ
 مُلک بستیاوادیاں دے حوالے کیتے ہن آتے پچھڑے لوکاں نوں
 سبھیتا سکھاؤن دا ایہ بہار گوری قوم دے سر رب نے
 رکھیا ہے۔

بستیاوادیاں دے جھولیچک جگیدار آتے وڈے سرمائے دار وی ایہو
 ہی راگ الاپن لگ پئے کہ انگریزاں دا راج تاں ہندوستان
 وچ سبھیتا پھیلاؤن لئی ہے آتے اس لئی سانوں شکرگزار
 ہونا چاہیدا ہے۔ ہئے جہے منموہن سنگھ نے وی اوکسپہورڈ
 یونیورسٹی وچ انہاں جذباتاں نوں ہی ہوا دتی۔ بستیاواد دی
 اس نوین سبھیتا دا نتیجہ ایہ سی کہ:

۱- سارے ہی قدرتی سومے بستیاوادی راج تنتر نے لوکاں دے
 ہتھوں کھوہ لئے آتے انگریزاں دے آتے اوناں دے جھولیچکاں

دے حوالے کر دتے

۲- بے روزگاری آتے بیزمینی ہوند وچ آئی جو ہندوستان وچ پہلاں کدے نہیں سی۔

۳- مڈھ قدیم توں چلے آ رہے بُنادی بندوبست ختم کر دتے گئے۔

۴- ودیک ادارے ختم کر دتے گئے۔ تعلیم دا مادھیم بدل دتا گیا آتے لوکاں دی سوجھ آتے درشن نوں گھڈے لا دتا گیا۔

۵- فصلاں دے بھرپور ہون دے باوجود بُھگھمری پہلی وار ہندوستان وچ پین لگی۔ منگھ دوارا پیدا کیتے گئے کال پین لگ پئے۔

۶- سیاسی طاقت لندن دی پارلیمنٹ آتے راجے دے ہتھ چلی گئی۔ لوکاں دیاں پنچائتاں آتے ہور اداریاں کول کوئی طاقت نہیں رہی۔

۷- اُتپادن لوکاں دی لوڑاں لئی نہیں بلکہ منڈی وچ وپچن

لئی ہون لگ پیا۔ کروڑاں ہی لوک بھکھمار نال مار دتے
گئے۔

انہاں حالات بارے کارل مارکس نے ۱۸۵۳ وچ لکھیا:-

ہندوستانی لوک انگریز بُرجوازی ولوں لائے گئے بوٹیاں دا
پہل اُدوں تک نہیں لے سکنگے جدوں تک انگلینڈ وچ انہاں
حاکم جماعتاں نوں ختم کر کے مزدور جماعت آپنا راج قائم
نہ کر لوے جاں ہندوستانی لوک خود آپ انگریزاں دے
راج دا جولا لاه کے سٹ نہیں دیندے۔ بُرزوا سبھیتا جو
کہ اپنے مُلکان وچ عزت آتے مان دا بُرقع پا کے رکھدی
ہے، اس دا لہوپینا آتے وحشی خاصہ ساڈے ساہمنے اس دیاں
غلام بستیاں وچ بالکل ننگا ہو جاندا ہے۔ انگلش صنعت
دا ہندوستان تے مارو اثر بہت ہی بھینکر آتے خطرناک
ہے۔ پر ایہ اثر اک اُتپادن دی ودھی دا اٹت
حصہ ہے۔ ایہ ودھی سرمائے دے راج تے نربہر ہے۔ سرمائے
دا کیندریکرن سرمائے دے اپنے آزاد وجود آتے اپنی آزاد
طاقت لئی بہت ہی ضروری ہے۔ اس دا دُنیا دی منڈیاں تے
مارو اثر بہت ہی وڈے پیمانے تے اس نویں ارتھ چارے
دے نیماں دا ہی اظہار ہے جو کہ ہن ہر بُرزوا سبھیتا
والے شہر وچ لاگ ہے۔

لوکاں دی جدوجہد نال پُراڻا بستیواد ختم ہو گیا۔ ایشیا،
 افریکہ اتے لاتینی امریکہ وچوں بستیوادیاں نوں دوڑنا پیا۔
 ہندوستان ۱۹۴۷ وچ آزاد ہو گیا۔ پر راج دی واگدور
 انگریز اپنے جھولیچکاں دے حوالے کر گئے جنہاں نے بستیوادیاں
 دے بغیر وی بستیواد دا ہر ادارہ قائم رکھیا اتے
 نویں حالات وچ بستیوادیاں نال اپنے سنبندھ قائم رکھے۔
 اپنے منافیاں نوں برقرار رکھن لئی سامراج نے ہن سیدھے
 بستیواد دی تہاں قرضیاں اتے امداد دے ڈھکونسے ہیٹھ انہاں
 ملکاں نوں اپنے شکنجے وچ پھسا لیا۔ ایہ قرضے کئی
 کئی وار واپس کرن بعد وی ختم نہیں ہندے۔ انہاں قرضیاں
 کر کے سامراج نے انہاں ملکاں تے اپنی مرضی مطابق بندوبست
 قائم کرن دا دبا پیا۔ ہن سامراج ایہ کہن لگ پیا
 کہ انہاں پچھڑیاں ملکاں نوں ڈویلپمینٹ دی لوڑ ہے اتے
 ایہ سبہ کجھ اس ڈویلپمینٹس لئی ضروری ہے۔ ہن سامراجیئے
 سبھیتا پھیلاؤن دی تہاں ڈویلپمینٹ دا راگ اپن لگ پئے
 جو کہ انہاں دے پُرائے سدھانت وائیٹ مینس برڈن دا
 ہی اک نواں اوتار ہے اتے ملکاں دے قدرتی اتے منگھی
 سادھن وڈے اجاریداراں دے ہتھ دین لئی اتے لوکاں دی
 محنت نال پیدا کیتی دولت ہتھیائون لئی ہے۔ عراق اتے اپنا
 قبضہ ایہ اوتھے ڈویلپمینٹ اتے جمہوریتس لیاؤن لئی جائز

قرار دے رہے ہن۔

آپنے زور آتے دھکڑشاہی نال ایہ کئی عالمی اداریاں نوں
آپنے ارادیاں لئی ورت رہے ہن۔ مثال دے طور تے
یوقاینقڈیقپیہ آتے آئیقڈیقپیہ وی اسے سامراجی ڈویلپمینٹ
دا راگ الاپ رہے ہن۔ یوقاینقڈیقپیہ دے ملینیم ڈویلپمینٹ
نشانے وچ ایہو کجھ ہی کیہا گیا ہے۔ ایہ وی کیہا جاندا
ہے کہ سامراجیاں دی اس امداد بغیر ایہ مُلک آپنے مسلے
حل نہیں کر سکا۔ اس کرکے انہاں نوں سامراجیاں تے
نرہر کرنا ضروری ہی ہے۔ انہاں مُلکاں نوں سامراجی قر ضے
لینے ہی پینے ہن۔ اک کھوج مطابق سامراج ولوں لائے ہر
اک ڈالر نال اوہ انہاں مُلکاں توں ۳ ڈالر واپس کھچدے
ہن۔ رڈویلپمینٹس دا ایہ سدھانت انہاں لئی بہت ہی
مفید ہے۔ حقیقت ایہ دسدی ہے کہ:-

- ۱- بٹش ، بلیار آتے ہندوستانی سرکار دا رڈویلپمینٹس
دا سدھانت لوکاں دے خلاف آتے قدرت دے خلاف ہنسا
دا سدھانت ہے۔ ایہ منگہ نوں منگہ دے خلاف آتے
منگہ نوں قدرت خلاف کردا ہے۔
- ۲- نمائندیاں والی جمہوریت آتے گھلہی-منڈی اس ہنسا
دے ہتھیار ہن۔

۳- ڈویلپمینٹ دا ایہ سدھانت وڈے سرمائے دی لوڑ ہے
جس نال ایہ تمام قدرتی آتے منگھی سادھناں دی دولت
آپنے قبضے وچ کرنا چاہندا ہے۔

۴- ڈویلپمینٹ دا ایہ سدھانت لوکاں دی آپنی تاریخ، اتہاس،
سوجھ آتے سیدھ آتے حملہ کردا ہے۔ ایہ اوناں دی تاریخ
آتے اتہاس نوں نکاردا ہے آتے سامراجی سوچ نوں اوناں
تے تھپیدا ہے۔ اس سدھانت مطابق ہندوستان دا اتہاس
وی یورپ وانگ ہی وکست ہونا چاہیدا ہے آتے سامراج ایہ
گل اس تے تھپیگا۔

سرمیلتا آتے نوین اُساری

اس سامراجی ڈویلپمینٹ دی تہاں تے لوکاں نوں سرمیلتا
آتے نوین اُساری دی لوڑ ہے۔ لوکاں نوں سماج آتے ویکتی
دے ہتاں نوں سرمیل آتے اک سر کرن دی لوڑ ہے۔ ویکتی،
سموہ آتے سماج دے ہتاں نوں سرمیل کرن دی لوڑ ہے۔
انسان آتے قدرت دے رشتیاں نوں سرمیل کرن دی لوڑ
ہے۔ ایہ کم لوک سماج نوں نوین سیریو اُسار کے آتے
پیداوار دے نوین رشتے قائم کر کے ہی کر سگدے ہن۔ ایہ
نوین اُساری لوک اپنے درشن دے آدھار تے ہی کر سگدے
ہن۔ سامراجی ڈویلپمینٹ دا آدھار لبرلواڈ ہے جہدا کہنا

ہے کہ انسان دے انسان نال رشتے سُرْمیل نہیں کیتے جا
سکدے آتے انسان دے قُدرت نال وی رشتے اک سُر آتے
سُرْمیل نہیں کیتے جا سکدے۔ اس سامراجی ڈویلپمینٹ دے سیدھانت
نوں چھڈ کے آپے درشن آتے ورثے توں سیدھ لے کے
اگے ودھن دی لوڑ ہے۔ پنجابی درشن مطابق ایہ اک سُرْتا
آتے سُرْمیلتا بہت ہی ضروری ہے۔ منگھ دے وجود لئی،
اوپدے سُکھ، خوش حالی آتے راکھی لئی ایہ بہت ہی ضروری
ہے۔ ہریک ادارے دا ایہ فرض ہے کہ اس سُرْمیلتا لئی اُدم
کرے۔ راج تندر دا تاں ایہ بُنادی فرض ہے کہ اوہ سبھ
دے سُکھ، خوش حالی آتے حفاظت دی گرنٹی دیوے۔ اسے تراں
پنجابیاں دی ایہ ارداس ہے کہ سربت دا بھلا ہووے۔ سربت
دا بھلا منگھ دے منگھ نال رشتیاں وچ اک سُرْتا آتے
منگھ دے قُدرت نال رشتیاں وچ سُرْمیل دے بغیر نہیں
ہو سکدا۔